ColegauCymru
CollegesWales

Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn y sector ôl-16

Medi 2023

Nodyn briffio ColegauCymru ar gyfer Aelodau'r Senedd ac Arweinwyr Awdurdodau Lleol.

Trawsnewid Sefydliadau Addysg Bellach (SABau).

Bydd Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) (ALNET) a'r Cod ADY yn mynd yn fyw ar gyfer rhai dysgwyr mewn colegau o fis Medi 2023. Mae hyn yn dilyn pum mlynedd o waith trawsnewid lle mae colegau wedi ceisio gwneud gwelliannau i'w darpariaeth, hyfforddi staff a datblygu partneriaethau ag Awdurdodau Lleol, byrddau iechyd ac eraill. Mae profiad y dysgwr eisoes wedi gwella mewn nifer o ffyrdd:

- Gwell trefniadau pontio ar gyfer llawer o ddysgwyr sy'n symud o'r ysgol i'r coleg.
- Gwell mynediad at wybodaeth, gan gynnwys yr hyn a ddarperir gan y cynllun Braenaru ADY.
- Arbenigedd staff, yn enwedig o ran cyflyrau fel Awtistiaeth ac Anawsterau Dysgu Penodol.
- Ffocws ar arfer cynhwysol yn yr ystafell ddosbarth gyda hyfforddiant trwy HMS a thrwy raglenni hyfforddiant cychwynnol i ddarlithwyr.
- Hyfforddiant sy'n canolbwyntio ar ALNET i'r holl staff gyda ffocws cryf ar 'Mae ADY yn fusnes i bawb'.
- Mwy o ffocws ar ymagwedd sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn drwy adolygiadau unigol a gwell darpariaeth arwahanol.
- Mae pob coleg wedi creu cynnig 'Darpariaeth Dysgu Cyffredinol ac Ychwanegol' lleol sy'n rhoi darlun clir o'u darpariaeth i ysgolion ac awdurdodau lleol.

Heriau sy'n wynebu SABau

Staffio

Mae colegau wedi cynyddu staffio er mwyn paratoi ar gyfer eu dyletswyddau newydd, er gwaethaf cyllid tymor byr ychwanegol cyfyngedig a heb unrhyw sicrwydd o gefnogaeth tymor hwy. Mae hyn yn peri heriau i SABau, yn enwedig os bydd niferoedd ADY yn cyrraedd 7% neu uwch. Mae penderfyniad y Gweinidog i gynllunio dull 'system sianelu' ar gyfer dysgwyr ôl-16 wedi lleihau'r llwyth gwaith cychwynnol posibl ar gyfer colegau. Fodd bynnag, bydd gallu SABau i gyflawni eu dyletswyddau'n llawn dros yr ychydig flynyddoedd nesaf yn dibynnu i raddau helaeth ar nifer y dysgwyr ADY sydd angen Cynllun Datblygu Unigol (CDU).

Pontio

Mae pontio effeithiol yn allweddol i lwyddiant pobl ifanc yn y coleg. Mae SABau wedi bod yn gweithio gyda'u hysgolion lleol ac ALlau i wella'r profiad i bobl ifanc ac i sicrhau bod gwybodaeth gywir, gyfredol yn cael ei rhannu mewn modd amserol. **Gall gwahodd staff AB i adolygiadau pontio allweddol helpu i sicrhau pontio esmwyth ond nid yw pob ysgol yn annog hyn**. Diffynnaeth (lle mae ysgolion yn awyddus i

gadw dysgwyr ar gyfer y 6ed dosbarth) a materion capasiti yw'r achosion mwyaf cyffredin o fethiant yn y maes hwn.

Cyfleusterau

Mae gan SABau yr arbenigedd a'r cyfleusterau i ddiwallu anghenion y rhan fwyaf o bobl ifanc ag ADY. Fodd bynnag, nid ydynt yn sefydliadau 'arbenigol' felly bydd bob amser rai pobl ifanc na allant ddiwallu eu hanghenion.

Heriau ehangach

Mae rhai rhieni'n credu'n anghywir bod y Ddeddf newydd yn darparu gwarant o addysg a hyfforddiant amser llawn hyd nes y bydd person ifanc yn cyrraedd 25 oed. Mae hyn, ynghyd â disgwyliadau uwch a ddaw yn sgil Gweithredu ADY, yn debygol o greu cynnydd mewn anghytundebau a thribiwnlysoedd dros yr ychydig flynyddoedd nesaf.

Mynegwyd pryderon ynghylch y gostyngiad yn nifer y plant ar gofrestrau Anghenion Addysgol Arbennig (AAA) ysgolion dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o seicolegwyr addysg yn credu na ddylai nifer y dysgwyr sydd angen cymorth *sy'n wahanol* ac *yn ychwanegol* i'r hyn sydd ei angen ar ddysgwyr eraill fod yn llawer mwy na 10%. Byddem yn disgwyl i'r nifer hwn leihau ymhellach wrth i ddysgwyr symud ymlaen i'r coleg gan y dylai'r ddarpariaeth ddysgu gyffredinol fod yn ddigon eang i fodloni'r rhan fwyaf o anghenion dysgwyr. Fodd bynnag, gallai cynnydd ym mhwysau rhieni wthio'r ffigur hwn i fyny.

O eleni ymlaen, mae Llywodraeth Cymru wedi dechrau'r broses o ddatganoli cyllideb a chyfrifoldeb colegau arbenigol i ALlau. Mae'r Ddeddf a'r Cod yn creu dyletswyddau newydd sylweddol i ALlau o ran asesu a diwallu anghenion addysg a hyfforddiant rhesymol pobl ifanc. **Mae cyfleoedd i ALlau a SABau gydweithio i wella'r cynnig lleol i bobl ifanc, ond mae hwn yn fater cymhleth a bydd angen i'r ddau bartner ymrwymo amser a chyllid**. Gall y newidiadau hyn hefyd greu rhai tensiynau rhwng ALlau a SABau oni bai bod gan y ddau ddealltwriaeth gyffredin o addysg bellach a hyfforddiant.

I rai rhieni, bydd trosglwyddo'r ddyletswydd hon yn creu ansicrwydd. Mae rhai yn gweld lleoliad dwy flynedd mewn Sefydliad Ôl-16 Arbenigol Annibynnol (ISPI) fel yr opsiwn a ffefrir, yn bennaf oherwydd ei fod yn darparu:

- Darpariaeth pum niwrnod (pan mai dim ond tri neu bedwar diwrnod yw'r rhan fwyaf o gyrsiau amser llawn SAB) sydd, i lawer o rieni sy'n gweithio, yn caniatáu iddynt barhau â'u gyrfaoedd.
- Opsiynau preswyl sy'n rhoi seibiant i rieni a chyfleoedd ychwanegol i ddatblygu annibyniaeth i bobl ifanc.
- Mynediad i ystod eang o therapïau arbenigol ac arbenigedd nad ydynt ar gael mewn SAB.
- Cael gwared ar rwystrau trafnidiaeth – mae trafnidiaeth o'r cartref i'r coleg wedi dod yn broblem yn y rhan fwyaf o ALlau dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf ac nid yw Canllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr Cymru bresennol yn gwarantu teithio am ddim neu hyd yn oed â chymhorthdal i bobl ifanc.

Mae'r Cod ADY yn nodi'n glir os gellir diwallu anghenion yn lleol mewn ysgol a gynhelir neu SAB, dyma ddylai fod y dewis cyntaf. **Os gall ALlau (adrannau Addysg a Gofal Cymdeithasol), SABau a byrddau**

iechyd weithio mewn partneriaeth, gallai leihau'r angen i bobl ifanc adael eu cymunedau a gwasanaethau lleol.

Cysylltwch â Chris Denham, Arweinydd Trawsnewid ADY (AB) am fwy o wybodaeth. Chris.Denham@ColegauCymru.ac.uk